

Нажаль така тенденція спостерігається і в країнах із суворими релігійними правилами й традиціями.

Зважаючи на це, дана проблематика має цілу палітру актуальних дискусійних питань та наукових підходів, які потребують негайного вирішення з урахуванням сучасного розвитку суспільства взагалі, та стану правоохоронної практики зокрема.

Бібліографічні посилання

1. Буждиганчук Є.Ю. Розслідування сутенерства, вчиненого організованою групою : Автореф. дисер. на здоб. наук. ступ. к.ю.н. (спец. 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність) / Буждиганчук Євдокія Юріївна. ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна академія управління персоналом». К., 2020. 20 с.

2. Назаренко К.Ю. Розслідування злочинів, пов'язаних зі створенням або утриманням місць розпусти і звідництвом : дис. на здоб. наук. ступ. к.ю.н. (спец. 12.00.09) / Назаренко Катерина Юріївна. Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ. Дніпро, 2016. 218 с.

Скок Олександра Сергіївна,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

Заркенов Медет Сембаєвіч,

докторант Академії правоохоронних органів при Генеральній прокуратурі Республіки Казахстан

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ ТА РЕСПУБЛІКИ КАЗАХСТАН

Відповідно до п. 8 ст. 1 Закону України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» кіберзлочином або комп'ютерним злочином є суспільно небезпечне винне діяння у кіберпросторі та/або з його використанням, відповідальність за яке передбачена законом України про кримінальну відповідальність та/або яке визнано злочином міжнародними договорами України [1].

Чинний Кримінальний кодекс України (далі КК України) в Розділі XVI регулює питання кримінальної відповідальності за вчинення кримінальних правопорушень у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку [2],

натомість Кримінальний кодекс Республіки Казахстан (далі КК РК) у Главі 7 встановлює кримінальну відповідальність за правопорушення у сфері інформатизації та зв'язку [3].

За статистичними даними Генеральної прокуратури України [4], починаючи з 2015 року кількісний показник кримінальних правопорушень у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку становив 598 зареєстрованих кримінальних правопорушень; у 2016 р. – 865; у 2017 р. – 2673; у 2018 р. – 2301; у 2019 р. – 2204; у 2020 р. (10 місяців) – 2217. При цьому, кількість кримінальних правопорушень, по яким особам вручено повідомлення про підозру по ст.ст. 361-363¹ КК України у 2015 р. – 263; у 2016 р. – 472; у 2017 р. – 1272; у 2018 р. – 1608; у 2019 р. – 1481; у 2020 р. (10 місяців) – 1515.

Статистична картина щодо зареєстрованих окремих кримінальних правопорушень, передбачених Розділом XVI КК України, виглядає наступним чином: у 2015 р. за ст. 361 КК України «Несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку» – 432; у 2016 р. – 494; у 2017 р. – 1795; у 2018 р. – 1023; у 2019 р. – 1183; у 2020 р. (10 місяців) – 1035; у 2015 р. за ст. 361¹ КК України «Створення з метою використання, розповсюдження або збуту шкідливих програмних чи технічних засобів, а також їх розповсюдження або збут» – 21; у 2016 р. – 15; у 2017 р. – 35; у 2018 р. – 134; у 2019 р. – 191; у 2020 р. (10 місяців) – 114; у 2015 р. за ст. 361² КК України «Несанкціоновані збут або розповсюдження інформації з обмеженим доступом, яка зберігається в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або на носіях такої інформації» – 59; у 2016 р. – 28; у 2017 р. – 64; у 2018 р. – 52; у 2019 р. – 57; у 2020 р. (10 місяців) – 121; у 2015 р. за ст. 362 КК України «Несанкціоновані дії з інформацією, яка оброблюється в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або зберігається на носіях такої інформації, вчинені особою, яка має право доступу до неї» – 75; у 2016 р. – 311; у 2017 р. – 670; у 2018 р. – 1070; у 2019 р. – 762; у 2020 р. (10 місяців) – 933; у 2015 р. за ст. 363 КК України «Порушення правил експлуатації електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку або порядку чи правил захисту інформації, яка в них оброблюється» – 9; у 2016 р. – 15; у 2017 р. – 6; у 2018 р. – 12; у 2019 р. – 7; у 2020 р. (10 місяців) – 11; у 2015 р. за ст. 363¹ КК України «Перешкоджання роботі електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку шляхом масового розповсюдження повідомлень електрозв'язку» – 2; у 2016 р. – 2; у 2017 р. – 3; у 2018 р. – 10; у 2019 р. – 4; у 2020 р. (10 місяців) – 3.

За даними Комітету з правової статистики та спеціальним облікам Генеральної прокуратури Республіки Казахстан [5], за останні п'ять років, кількість правопорушень у сфері інформатизації та зв'язку, зареєстрованих в

ЄРДР наступна: у 2015 р. – 130; у 2016 р. – 113; у 2017 р. – 97; у 2018 р. – 68; у 2019 р. – 99; у 2020 р. (10 місяців) – 59.

У 2015 р. за ст. 205 КК РК «Неправомірний доступ до інформації, в інформаційну систему або мережу телекомунікацій» було зареєстровано правопорушень – 47; у 2016 р. – 42; у 2017 р. – 52; у 2018 р. – 27; у 2019 р. – 59; у 2020 р. (10 місяців) – 46; у 2015 р. за ст. 206 КК РК «Неправомірні знищення або модифікація інформації» – 13; у 2016 р. – 9; у 2017 р. – 21; у 2018 р. – 13; у 2019 р. – 5; у 2020 р. (10 місяців) – 3; у 2015 р. за ст. 207 КК РК «Порушення роботи інформаційної системи або мереж телекомунікацій» – 9; у 2016 р. – 11; у 2017 р. – 3; у 2018 р. – 3; у 2019 р. – 6; у 2020 р. (10 місяців) – 2; у 2015 р. за ст. 208 КК РК «Неправомірне заволодіння інформацією» – 13; у 2016 р. – 17; у 2017 р. – 4; у 2018 р. – 11; у 2019 р. – 9; у 2020 р. (10 місяців) – 3; у 2015 р. за ст. 209 КК РК «Примус до передачі інформації» – 1; у 2016 р. – 0; у 2017 р. – 0; у 2018 р. – 1; у 2019 р. – 0; у 2020 р. (10 місяців) – 0; у 2015 р. за ст. 210 КК РК «Створення, використання або розповсюдження шкідливих комп'ютерних програм і програмних продуктів» – 20; у 2016 р. – 10; у 2017 р. – 7; у 2018 р. – 4; у 2019 р. – 3; у 2020 р. (10 місяців) – 2; за ст. 211 КК РК «Неправомірне поширення електронних інформаційних ресурсів обмеженого доступу» – 19; у 2016 р. – 17; у 2017 р. – 7; у 2018 р. – 6; у 2019 р. – 8; у 2020 р. (10 місяців) – 2; за ст. 212 КК РК «Надання послуг для розміщення інтернет-ресурсів, які переслідують протиправні цілі» – 4; у 2016 р. – 2; у 2017 р. – 1; у 2018 р. – 1; у 2019 р. – 2; у 2020 р. (10 місяців) – 0; за ст. 213 КК РК «Неправомірні зміна ідентифікаційного коду абонентського пристрою стільникового зв'язку, пристрою ідентифікації абонента, а також створення, використання, поширення програм для зміни ідентифікаційного коду абонентського пристрою» – 4; у 2016 р. – 5; у 2017 р. – 2; у 2018 р. – 2; у 2019 р. – 7; у 2020 р. (10 місяців) – 1.

Серед діянь, відповідальність за які встановлено Розділом XVI Особливої частини КК України нетяжкими злочинами є діяння, передбачені ч. 1 ст. 361, ч. 1 ст. 361¹, ч. 2 ст. 361¹, ч. 1 ст. 361², ч. 2 ст. 361², ч. 1 ст. 362, ч. 2 ст. 362, ч. 1 ст. 363¹, ч. 2 ст. 363¹; тяжкими злочинами – ч. 2 ст. 361, ч. 3 ст. 362, 363.

За КК РК кримінальними проступками є діяння, передбачені ч. 1 ст. 205, ч. 2 ст. 205, ч. 1 ст. 206, ч. 1 ст. 208, ч. 1 ст. 211, ч. 1 ст. 213; злочинами невеликої тяжкості – ч. 3 ст. 205, ч. 2 ст. 206, ч. 1 ст. 207, ч. 2 ст. 208, ч. 1 ст. 209, ч. 1 ст. 212, ч. 2 ст. 213; злочинами середньої тяжкості – ч. 2 ст. 207, ч. 1 ст. 210, ч. 2 ст. 211, ч. 3 ст. 213; тяжкими злочинами – ч. 3 ст. 206, ч. 3 ст. 207, ч. 3 ст. 208, ч. 2 ст. 209, ч. 3 ст. 209, ч. 2 ст. 210, ч. 3 ст. 210, ч. 3 ст. 211, ч. 2 ст. 212.

Покарання, передбачені в санкціях статей Особливої частини КК України та КК РК, за досліджувані кримінальні правопорушення, можна поділити на наступні групи : покарання, не пов'язані з позбавленням волі; альтернативні покарання, або позбавлення волі, або інше, більш м'яке покарання; покарання у виді позбавлення волі.

Так, за КК України покарання, не пов'язані з позбавленням містяться в санкціях ч. 1 ст. 362, ст. 363, ч. 1 ст. 363¹; альтернативні покарання, або

позбавлення волі, або інше, більш м'яке покарання – ч. 1 ст. 361, ч. 1 ст. 361¹, ч. 1 ст. 361², ч. 2 ст. 363¹; покарання у виді позбавлення волі – ч. 2 ст. 361, ч. 2 ст. 361¹, ч. 2 ст. 361², ч. 2 ст. 362, ч. 3 ст. 362.

Для порівняння КК РК покарання, не пов'язані з позбавленням містить в санкціях ч. 1 ст. 205, ч. 2 ст. 205, ч. 1 ст. 206, ч. 1 ст. 208, ч. 1 ст. 211, ч. 1 ст. 213; альтернативні покарання, або позбавлення волі, або інше, більш м'яке покарання – ч. 3 ст. 205, ч. 2 ст. 206, ч. 1 ст. 207, ч. 2 ст. 207, ч. 2 ст. 208, ч. 1 ст. 209, ч. 1 ст. 210, ч. 2 ст. 210, ч. 2 ст. 211, ч. 1 ст. 212, ч. 2 ст. 213; покарання у виді позбавлення волі – ч. 3 ст. 206, ч. 3 ст. 207, ч. 3 ст. 208, ч. 2 ст. 209, ч. 3 ст. 209, ч. 3 ст. 210, ч. 3 ст. 211, ч. 2 ст. 212, ч. 3 ст. 213.

Отже, за категоріальною приналежністю досліджуване коло діянь за КК України належать до нетяжких та тяжких злочинів, натомість за КК РК вони визначаються як кримінальні проступки, злочини невеликої тяжкості, злочини середньої тяжкості та тяжкі злочини. Проведений кримінально-правовий аналіз покарань, передбачених за кримінальні правопорушення в інформаційній сфері показав, що, як за КК України так і за КК РК, їх можна умовно поділити на три групи : покарання, не пов'язані з позбавленням волі; альтернативні покарання, або позбавлення волі, або інше, більш м'яке покарання; покарання у виді позбавлення волі. Аналіз статистичних даних щодо зареєстрованих кримінальних правопорушень вказує на постійне зростання їх кількості за останні п'ять років, що безпосередньо пов'язано із активним використанням комп'ютерів та інформаційних систем при вчиненні правопорушень.

Бібліографічні посилання

1. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України : Закон України від 05.10.2017 р. № 2163-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text> (дата звернення 10.11.2020).
2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2341-14> (дата звернення 10.11.2020).
3. Уголовный кодекс Республики Казахстан : Закон Республики Казахстан от 03.07.2014 г. № 226-V. URL: https://online.zakon.kz/document/?doc_id=31575252&doc_id2=31575252#activate_doc=2&pos=22;-126&pos2=3204;-78 (дата звернення 09.11.2020).
4. Статистична інформація про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування за 2015-2020 р.р. URL: <https://old.gp.gov.ua/ua/statinfo.html> (дата звернення 03.11.2020).
5. Статистические отчеты о зарегистрированных преступлениях и результатах деятельности органов уголовного преследования за 2015-2020 г.г. URL: <https://www.qamqor.gov.kz/portal/page/portal/POPPageGroup/Services/Pravstat> (дата звернення 01.11.2020).